

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi ja yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 41 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi ja yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 41 §:n muuttamisesta (HE 162/2006 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen laiksi yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta (LA 18/2003 vp — Toimi Kankaanniemi /kd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä toukokuuta 2003 ja

— lakialoitteen laiksi yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta (LA 14/2006 vp — Jouko Laxell /kok), joka on lähetetty valiokuntaan 22 päivänä maaliskuuta 2006.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- teollisuusneuvos Heikki Vesa ja hallitussihteeri Mikko Ojala, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kari Parkkonen, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Sirpa Karjalainen, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Martti Virtanen, Kilpailuvirasto
- yritysoston päällikkö Raimo Mäntyniemi, Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
- rahoituspäällikkö Seppo Salonen, Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehittämisspäällikkö Lauri Lamminmäki, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi. Lailla kumottaisiin nykyinen yritystoi-

minnan tukemisesta annettu laki, jota kuitenkin ehdotetaan vielä muutettavaksi siten, että tämän lain nojalla voidaan tehdä tukien myöntämispää-

töksiä vuoden 2007 aikana kunnes uusi laki on tullut voimaan.

Uuden lain tarkoituksena on edistää taloudellista kasvua, työllisyyttä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita myöntämällä avustusta erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvua, kehittämistä ja perustamista edistäviin hankkeisiin. Suurelle yritykselle avustusta voidaan myöntää vain laissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Avustusten myöntämisessä tulisi ottaa huomioon Euroopan yhteisön ja kansallisen alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet sekä kilpailunäkökohdat.

Voimassa olevan lain mukaisia tukiohjelmiä ehdotetaan yhtenäistettäväksi siten, että investointituki ja pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistuki yhdistetään yrityksen kehittämisavustukseksi.

Yrityksen kehittämisavustusta voitaisiin myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa taikka laajentaa tai kehittää sitä. Avustusta voidaan myöntää kehitysalueella myös kunnille tai sellaisille kiinteistöyhtiöille, joissa kunta on omistajana, sellaisiin aineellisiin ja aineettomiin investointeihin, joissa rakennetaan toimitiloja pienille ja keskisuurille yrityksille.

Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää voittoa tavoitteleville julkisille ja yksityisille yhteisöille sekä säätiöille hankkeisiin, joiden tarkoituksena on yritysten toimintaympäristön tai yritystoiminnan kehittämisedellytysten parantaminen.

Laissa säädetään perusteista, joita noudatetaan myönnettäessä yrityksen kehittämisavustusta ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta.

Avustusta ei voitaisi myöntää kalatalouteen, maatalouteen eikä metsätalouteen. Avustusta ei voitaisi myöntää myöskään maataloustuotteiden jalostukseen tai markkinointiin lukuun ottamat-

ta liikennekäyttöön tarkoitetun bioetanolin tuotantoon liittyviä aineellisia tai aineettomia investointeja. Tähän tarkoitukseen avustusta myönnettäisiin lähinnä silloin, kun kyseessä olisi merkittävä teollinen investointi.

Laissa tarkoitettuja avustuksia koskevia asioita käsittelevät kauppa- ja teollisuusministeriö sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset.

Lakiehdotuksessa on säännökset avustuksen takaisinperinnästä ja perinnän kohtuullistamisesta.

Avustuspäätökseen tyytymätön asianosainen saisi hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Tarkempia säännöksiä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Koska yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisia tukipäätöksiä voidaan tehdä vain vuoden 2006 loppuun asti ja uusi laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana vuoden 2007 aikana, yritystoiminnan tukemisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tukipäätöksiä voidaan tehdä vielä 2007.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 18/2003 vp yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan kiinteistöyhtiön tai kunnan olisi siirrettävä tuki vuokran tai muun vastikkeen perimisen yhteydessä kiinteistössä toimivalle taikka kiinteistön tai sen osan lunastaneelle yritykselle.

Lakialoitteessa LA 14/2006 vp ehdotetaan muutettavaksi saman lain samaa pykälää niin, että investointitukea voitaisiin myöntää sellaiselle kiinteistöyhteisölle tai kunnalle, joka tarjoaa toimitiloja laissa tarkoitettua yritystoimintaa varten.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään ja lakialoitteet hylätään.

Myönnettyistä tuista

Kauppa- ja teollisuusministeriö ja TE-keskukset myönsivät nykyisen lain mukaista yrityskohtaista investointitukea, kehittämistukea sekä tukea maataloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin vuonna 2005 yhteensä 113,7 miljoonaa euroa. Rahoitus koostui valtion rahoituksesta ja Euroopan aluekehitysrahaston rahoituksesta. Myönnetystä tuesta mikroyritykset saivat 22 prosenttia, pienet yritykset 44 prosenttia, keski-suuret yritykset 24 prosenttia ja suuret yritykset 10 prosenttia. Tämän lisäksi rahoitusta myönnettiin yritysten toimintaympäristön parantamiseen 11,3 miljoonaa euroa, eli yritysrahoitus kokonaisuudessaan vuonna 2005 oli 125 miljoonaa euroa, 2 415 myönteistä rahoituspäätöstä. Hylkäyspäätöksiä tehtiin 925. Tuella saatiin aikaan uusia ja uudistettuja työpaikkoja yhteensä 11 572.

Nykyisen yritystoiminnan tukemisesta annetun lain voimassa ollessa vuosina 2001—2005 yritystukia on myönnetty yhteensä runsaat 526 miljoonaa euroa, siitä teollisille yrityksille lähes 80 prosenttia ja palveluyrityksille hieman yli 20 prosenttia. Samana ajanjaksona tehtiin 68 tuen takaisinperintäpäätöstä määrältään yhteensä 1,07 miljoonaa euroa.

Nykyisen tukijärjestelmän toimivuudesta

Yritystukijärjestelmän vaikuttavuudesta ja toiminnasta Jyväskylän yliopistossa teetetyt tutkimuksen mukaan yritystuilla on merkittävää vaikutusta yritystoimintaan. Tyytyväisiä oltiin tukiviranomaisten yhteistyökykyyn ja palveluun. Kriittikkiä esitettiin tukien kriteereistä, tuen sisällöstä saatavasta informaatiosta, hakemusten käsittelyajoista ja jälkikäteen tapahtuvasta maksatuksesta. Tukien haitalliset kilpailuvaikutukset jäivät kokonaisuutta ajatellen melko vähäisiksi. Tutkimuksen mukaan nykyinen järjestel-

mä ei riittävästi painota aloittaviin ja kasvuyrityksiin kohdistettavia erityistoimenpiteitä.

Uudesta tukijärjestelmästä

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että uuden lain valmistelussa on käytetty hyväksi tutkimuksessa saatuja tuloksia ja muuta palautetta, joiden perusteella uudesta tukijärjestelmästä on pyritty saamaan nykyistä toimivampi. Valiokunnan saaman arvion mukaan näin tulee tapahtumaankin, kun uusi laki selkeyttää, tehostaa ja yksinkertaistaa yritystoiminnan kehittämistä ja edistämistä. Lailla pyritään edistämään myös tasapainoista alueellista kehitystä. Rahoitushakemusten käsittelyaikoja on pyrittävä lyhentämään ja TE-keskusten ratkaisukäytäntöä yhtenäistämään. Palvelua on kehitettävä lähtökohtana asiakkaiden tarpeet, ja päätökset tulisi tehdä lähellä asiakasta, jolloin tukiperusteet pystytään tunnistamaan ja vaikuttavuus arvioimaan paremmin.

Uuden lain mukaan pienten ja keskisuurten yritysten tulee käyttää investointiavustuksen kohteena olevaa omaisuutta kolme vuotta ja muiden avustuksen saajien viisi vuotta avustuksen viimeisen erän maksamisesta. Aikamäärät perustuvat EU:n alueellisia valtiontukia koskeviin suuntaviivoihin 2007—2013 ja Euroopan aluekehitys-, sosiaali- ja koheesiorahastoja koskevaan asetukseen. Erityisestä syystä käyttöajaksi voidaan määrätä enintään kymmenen vuotta.

Avustus tai sen osa on perittävä takaisin, jos avustuksen saaja on edellä mainitun määräajan kuluessa lopettanut avustuksen kohteena olevan toimintansa tai supistanut sitä olennaisesti taikka asetettu konkurssiin. Takaisinperinnästä voidaan osittain tai kokonaan luopua, jos takaisinperintä olisi avustuksen saajan kannalta kohtuutonta.

Talousvaliokunnan mielestä eräänä takaisinperinnästä luopumisperusteena voidaan pitää sitä, että yritystoiminnan lopettamiseen tai supistamiseen on ollut yrittäjästä itsestään riippumaton syy, esimerkiksi yrittäjän sairastuminen.

Laissa säädetään myös oikeussuojakeinoista. Muutoksenhakuoikeutta laajennetaan siten, että muutosta voidaan hakea muihinkin avustuspäätöksiin kuin avustuksen takaisinperintäpäätökseen. Lain nojalla tehtyyn päätökseen voidaan hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta, kauppa- ja teollisuusministeriöltä tai TE-keskuksesta. Päätösten laillisuus voidaan oikaisuvaatimusmenettelyn jälkeen saattaa vielä hallintotuomioistuimen tutkittavaksi valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että kauppa- ja teollisuusministeriö ja TE-keskukset käsittelevät niille tehdyt oikaisuvaatimukset nopeasti, jotta vaatimuksen tekijä voi harkita jatkotoimenpiteitä. Oikeussuojan tarve korostuu erityisesti silloin, kun avustuksen maksaminen on määrätty keskeytettäväksi tai lopetettavaksi tai avustus on määrätty perittäväksi takaisin.

Yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmä

Talousvaliokunta toteaa vielä, että sen käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (HE 249/2006 vp). Tämän lain tarkoituksena olisi säännellä yritysasiakkaiden tietojen käsittelyä kauppa- ja teollisuusministeriön ylläpitämässä tietojärjestelmäs-

sä. Esityksen tarkoituksena on uuden tietojärjestelmän avulla parantaa valtionhallinnon ja lakiehdotuksessa mainittujen muiden organisaatioiden yhteistoimintaa yrityksille suunnatuissa avustus-, rahoitus-, kehittämis- ja neuvontapalveluissa ja siten parantaa yritysten toimintaedellytyksiä.

Lakialoitteet

Molemmissa lakialoitteissa ehdotetaan muutettavaksi nykyisen yritystoiminnan tukemisesta annetun lain 8 §:ää. Koska mainittu laki ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella lailla, jossa säädetään avustuksen myöntämisestä kunnille tai sellaisille kiinteistöyhtiölle, joissa kunta on omistajana, talousvaliokunta ehdottaa, että lakialoitteet hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina ja

että lakialoitteet LA 18/2003 vp ja LA 14/2006 vp hylätään.

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
 vpj. Jari Leppä /kesk
 jäs. Arto Bryggare /sd
 Sari Essayah /kd
 Esko Kiviranta /kesk
 Martti Korhonen /vas
 Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
 Sirpa Paatero /sd
 Klaus Pentti /kesk
 Antti Rantakangas /kesk
 Martin Saarikangas /kok
 Sari Sarkomaa /kok
 vjäs. Roger Jansson /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.